

УДК 332.122

Ковальська Л.Л., д.е.н., професор

Оксенюк К.І., к.е.н., доцент

Салівончик О.М., к.е.н., старший викладач

Луцького національного технічного університету

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

Забезпечення потреб населення в об'єктах соціальної інфраструктури, надання ними високої якості соціальних послуг потребують вибору та реалізації виваженої стратегії розвитку соціальної інфраструктури регіонів. Тому всі пропозиції щодо виходу з кризових ситуацій мають бути обґрунтовані з врахуванням стратегічних орієнтирів розвитку регіонів держави.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, регіон, стратегія, стратегічні імперативи, об'єкти соціальної інфраструктури.

Kovalska L., Oksenjuk K., Salivonchuk H.

A STRATEGIC IMPERATIVE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL INFRASTRUCTURE IN THE REGION

The needs of the population in social infrastructure, provision of quality social services need to select and implement a balanced strategy for the development of social infrastructure in the region. Therefore, all proposals for solving the crisis must be reasonable in view of the strategic orientations of the regions of the state.

Keywords: social infrastructure, region, strategy, strategic imperatives, objects of social infrastructure.

Kovalska L., Oksenjuk K.I., Salivonchik E.H.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЕГИОНА

Обеспечение потребностей населения в объектах социальной инфраструктуры, предоставления ими высокого качества социальных услуг требуют выбора и реализации взвешенной стратегии развития социальной инфраструктуры регионов. Поэтому все предложения по выходу из кризисных ситуаций должны быть обоснованы с учетом стратегических ориентиров развития регионов страны.

Ключевые слова: социальная инфраструктура, регион, стратегия, стратегические императивы, объекты социальной инфраструктуры.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Стратегічною метою розвитку соціальної інфраструктури є підвищення якості життєдіяльності населення держави, об'єднання зусиль усіх його верств для реалізації цілей соціального розвитку з орієнтацією на досягнення високих соціальних стандартів та нормативів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. На сьогодні існує ряд нормативно-правових актів, які регулюють питання стосовно реалізації стратегії розвитку регіонів держави [1, с. 128]. Нормативно-правовою базою розробки стратегії регіонів держави є Конституція України, Закони України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку та складання проекту державного бюджету», Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки (схвалена Указом Президента України № 493/2004 від 28.04.2004 р.), Концепція вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань

соціально-економічного розвитку України, державні цільові та регіональні галузеві програми соціально-економічного розвитку.

Цілі статті. Досягненню даної мети, сприятиме реалізація таких цілей: підвищення рівня розвитку соціальної інфраструктури, зменшення рівня регіональних асиметрій у рівнях розвитку соціальної інфраструктури регіону, забезпечення соціальної безпеки регіонів держави.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Реалізація наведених цілей можлива за умови спрямування зусиль влади, бізнесу та громади у визначених напрямках. Як зазначають фахівці, цілі будь-якої організаційної системи, а регіональної – не виняток, можна розглядати у вигляді «дерева цілей» [2, с. 99]. Його будують, виходячи з принципів дедуктивної логіки, шляхом розподілу цілей на підцілі при переході від одного рівня до іншого [3, с. 21]. Визначальною складовою «дерева цілей» регіонального управління є стратегічні цілі, пов'язані з якістю економічної системи, її збереження чи перетворення [3, с. 29]. Стратегічні цілі трансформуються в тактичні, які фіксують великі блоки дій з досягнення перших; а тактичні – в оперативні, які визначають щоденні конкретні дії з досягнення перших і других груп [3, с. 30]. Ієрархія «дерева цілей» і завдань, як правило, відповідає організаційній будові регіональних систем [3, с. 31]. Таким чином, пропонується обрати такі види стратегій розвитку соціальної інфраструктури регіонів держави.

Стратегія підтримки статусу передбачає утримання лідерського статусу на основі активізації соціальної інфраструктури. Пропонуємо застосовувати регіонам, які володіють високим рівнем усіх ознак розвитку соціальної інфраструктури. Основним напрямом стратегії є утримання лідерських позицій за рахунок підвищення ефективного використання об'єктів соціальної інфраструктури, активізації незадіяних джерел зростання (впровадження та розвиток новітніх методів розвитку).

Стратегія усунення (пом'якшення) дестабілізуючих чинників впливу на розвиток соціальної інфраструктури спрямована на територіальну доступність, тобто середня відстань від споживача до місця локалізації закладу. Територіальна доступність об'єктів соціальної інфраструктури фактично є критерієм оптимальності розміщення цих об'єктів та ефективності їх розвитку.

Стратегія фокусування характеризується виділенням одного або декількох об'єктів соціальної інфраструктури, на які спрямовуються основні зусилля.

Стратегія стабілізації має свої особливості. Залежно від реальної соціальної ситуації в регіоні рекомендується використовувати один з двох вірогідних підходів до практичного здійснення стратегії стабілізації:

1) розробка програм та проектів місцевими органами влади у тісній співпраці з громадою, враховуючи національні, історичні та культурні особливості місцевості;

2) підвищення мотивації та стимулювання населення регіону (стабілізації певного регіону), формування якісного соціального середовища, покращення демографічної ситуації, культивування бажання людей самоідентифікуватись із певною територією.

Стратегія стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Однією з причин недостатнього соціального зростання є практично повна відсутність інноваційно-інвестиційної активності в державі та покращень інвестиційного клімату. Це зумовлене тим, що інновації, які раніше здійснювалися за рахунок централізованих джерел, звелися до вельми малої величини. Кризовий стан економіки, розлад фінансово-кредитної системи, інфляція, гостра напруженість суспільного життя призводять до прийняття, в першу чергу, заходів тимчасового характеру. Це наслідок ліберально орієнтованої стратегії перетворювань, яка спочатку була направлена на відмову держави від підтримки інвестицій в реальний сектор економіки. Все це

дестабілізувало ринок капітальних вкладень і позбавляє народне господарство імпульсу для відновлення економічного зростання, а одночасно і для вирішення соціальних проблем, що загострилися.

Стратегія стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності регіонів держави повинна включати такі стратегічні цілі:

- розробити інвестиційну політику міста із залученням громади (отримати особливий статус території, у зв'язку з наявністю поблизу міста потенційно небезпечного виробництва, що потребує виконання особливих вимог його експлуатації, які повинні бути направлені на створення відповідних умов для залучення інвесторів, розробити документ місцевого рівня, що визначає інвестиційну та інноваційну політику міста, розробити нормативні акти місцевого рівня, які регламентують порядок передачі об'єктів в концесію та порядок приватизації);

- збільшити доходну частину бюджету міста за рахунок покращення інвестиційної та інноваційної привабливості міста (удосконалити ринок землі, розробити механізми використання коштів альтернативних джерел для фінансування міської інфраструктури, створити конкурентне середовище у сфері розвитку житлово-комунального господарства, створити інформаційну мережу з метою отримання потенційними інвесторами інформації щодо ресурсного потенціалу міста та нормативної бази, необхідної для здійснення інвесторами своєї діяльності, створити умови для розвитку малого та середнього бізнесу в місті, створити в нежитловій (промисловій, комунальній) зоні міста модулі для розміщення в них різних об'єктів інфраструктури).

Основними заходами стратегії стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності регіонів держави є:

- формування стратегічних орієнтирів розвитку регіону;
- забезпечення розвитку соціальної інфраструктури регіону.

Стратегія відновлення соціальної інфраструктури. Важливе місце у реалізації стратегії відновлення соціальної інфраструктури регіону належить регіональному маркетингу. Регіональний маркетинг дає змогу здійснити позиціонування регіону стосовно інших регіонів, сформуванню програму створення властивостей регіону.

Переваги мають спрямовуватись на розвиток тих видів соціальної діяльності, які забезпечать розвиток регіону держави.

Основними заходами стратегії відновлення соціальної інфраструктури:

- формування стратегічних орієнтирів розвитку регіону;
- формування напрямків розвитку та розміщення соціальних інфраструктури регіону, часткова структурна перебудова економіки регіону.

Стратегія підвищення ефективності функціонування об'єктів соціальної інфраструктури: органам місцевого самоврядування необхідно забезпечити належне функціонування об'єктів соціальної інфраструктури, зберігши мережу та функціональне призначення, не знизивши при цьому рівня якості надання послуг населенню. Об'єкти соціальної інфраструктури повинні мати свого реального власника, здатного забезпечувати їх ефективне використання. [4, с. 31] Функціонування й розвиток соціальної сфери, поліпшення якості житлово-комунальних, соціальних, побутових послуг мають позитивне значення як для кожного громадянина окремо, так і для держави в цілому, адже саме розвиненість соціальної сфери визначає рівень добробуту населення.

Стратегія реструктуризації соціальної сфери регіону, яка полягає у нарощенні рівня соціальної інфраструктури за допомогою таких стратегічних цілей:

- благоустрій території регіону, що передбачає: забезпечення безпеку життєдіяльності міста, побудова нових та відремонтованих існуючих дитячих та

спортивних майданчиків, забезпечення розширення мережі та забезпечення роботи громадських туалетів, забезпечення освітлення вулиць, прибудинкових територій, територій біля навчальних закладів міста, забезпечення вільного доступу до місць громадського призначення для людей з обмеженими можливостями пересування (провести інвентаризацію об'єктів житлового та соціального призначення щодо відповідності житла та громадських будівель вимогам чинних будівельних норм та визначити місця облаштування необхідними пристосуваннями для груп населення з обмеженими можливостями пересування);

- розвиток ресурсного потенціалу територіальної громади, що передбачає: удосконалення та ремонт комунікаційної мережі міста, забезпечення житлом громадян міста, які потребують поліпшення житлових умов, будівництво (реконструкція) та придбання соціального та доступного житла.

Таким чином, запропонована стратегія передбачає:

- участь широких верств громадськості та бізнес-структур в розробці та прийнятті важливих для громади рішень;

- високий розвиток соціальної інфраструктури;

- оптимальне розміщення об'єктів соціальної інфраструктури, що призведе до соціальної безпеки регіонів держави;

Стратегія підвищення якості соціальних послуг передбачає модернізувати існуючі каналізаційно-очисні споруди, замінити зовнішні інженерні мережі тепло-, водопостачання та водовідведення міста, забезпечити регіон безперебійним водопостачання, провести реконструкцію та капітальні ремонти доріг та вулиць міста, завершити реконструкцію зовнішнього освітлення з використанням сучасних енергозберігаючих технологій, здійснити реконструкцію та капітальний ремонт наявного житлового фонду, встановити засоби обліку та контролю за споживанням води.

Стратегія забезпечення соціальної безпеки. З метою забезпечення первинними потребами населення регіону у соціальних послугах та підвищення рівня життя населення було б раціональним:

- поліпшення планування сім'ї, вдосконалення системи надавання відповідної кваліфікованої медичної допомоги сім'ям, які бажають мати дітей;

- поліпшення здоров'я населення шляхом збільшення видатків на охорону здоров'я, насамперед підлітків, молоді, а також зниження рівня професійних захворювань, побутового та виробничого травматизму населення;

- відновлення мережі дошкільних навчальних заходів, особливо у сільській місцевості, з метою забезпечення доступності дошкільної освіти;

- надання підтримки незахищеним верствам населення, всебічного розвитку освіти, культури, науки, поліпшення охорони здоров'я населення та інші

Стратегія забезпечення первинних потреб населення у соціальних послугах повинна визначати сукупність соціальних інтересів, що спричиняють суттєвий вплив на формування демографічної ситуації, збереження генофонду народу України, створення умов для нормальної життєдіяльності і відтворення населення, а також забезпечувати цілеспрямовані заходи щодо реалізації цих соціальних інтересів. Стратегічним напрямком соціальної безпеки, який тісно пов'язаний з демографічною ситуацією в країні, особливо в період економічних перетворення, є збереження трудового та наукового потенціалу країни [4, с. 58].

Стратегія ідентифікації соціальної інфраструктури. Для реалізації даної стратегії повинно передбачатись:

- загальне збільшення числа установ соціальної інфраструктури;

- збільшення обсягів, асортименту і покращення якості наданих послуг;

- достатня організаційно-фінансова підготовка регіонів для інвестування в плані привабливості об'єктів.

Висновки. Розроблені типи стратегій розвитку соціальної інфраструктури регіонів держави сприятимуть підвищенню рівня соціальної інфраструктури регіонів, згладжування регіональних асиметрій у рівнях соціальної інфраструктури та усунення наявності диференціації в рівнях соціальної безпеки регіонів держави.

Список використаних джерел:

1. Ковальська Л.Л. Стратегічний потенціал регіону: методика оцінки та механізм нарощення: монографія / Л.Л. Ковальська, К. І. Оксенюк. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. – 328 с.
2. Мазур А. Цілі регіонального управління в перехідний період / А. Мазур // Регіональна економіка. – 2000. – С. 168 – 176.
3. Економічний потенціал регіону: пріоритети використання: монографія / І. М. Школа, Т. М. Ореховська, І. Д. Козменко та ін.; за ред. І. М. Школи. – Чернівці, 2003. – 464 с.
4. Матюшко Є. Реформа системи охорони здоров'я в Україні та її регіональні аспекти / Матюшко Є. // Регіональна економіка. – 2001. – №1. – С.106.